

Monika Wachowicz

Katedra Informatologii i Bibliologii
Wydział Filologiczny Uniwersytetu Łódzkiego
e-mail: monika.wachowicz@uni.lodz.pl
 <https://orcid.org/0000-0002-2846-374X>

Katarzyna Figurska

Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka
im prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi
e-mail: kasiafigurska@op.pl

[Działalność Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi w czasie pandemii

DOI: <http://doi.org/10.18778/0860-7435.33.04>

Abstrakt: W artykule przedstawiono działalność Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi w okresie od 12 marca 2020 do 31 sierpnia 2021. Głównym celem było wskazanie sposobów i formy realizacji zadań Biblioteki w czasie pandemii, oraz dostosowania jej usług do okresowych obostrzeń.

Słowa kluczowe: biblioteka pedagogiczna, COVID-19, pandemia, media społecznościowe, Facebook

Niniejszy artykuł jest kolejną publikacją dotyczącą działalności Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi (dalej: PBW w Łodzi) w czasie pandemii COVID-19. Stanowi próbę podsumowania prawie półtorarocznego funkcjonowania biblioteki w warunkach okresowych

obostrzeń i zmieniających się zaleceń rządowych w tym zakresie. Nie wyczerpuje więc problematyki działalności PBW w Łodzi w omawianym okresie, a raczej stanowi zaproszenie do przeprowadzenia bardziej wnikliwej analizy wybranych obszarów działalności ksiąźnicy. W badaniach nie uwzględniono działalności filii PBW w Łodzi: w Kutnie, Łęczycy, Pabianicach i Zgierzu, co było podyktowane względami praktycznymi. Zdaniem autorek działalność filii PBW w Łodzi była na tyle bogata, że mogłaby stanowić przedmiot odrębnych opracowań. Skoncentrowano się przede wszystkim na sposobach i formach realizacji zadań biblioteki oraz usługach proponowanych przez ksiąźnicę na przestrzeni ostatniego półtora roku.

Materiał badawczy zaczerpnięto głównie z Facebooka, zasobów strony internetowej PBW w Łodzi, bloga ksiąźnicy *Kronika Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi* (zwanego dalej *Kronika PBW w Łodzi*), jak również wydanych wcześniej artykułów (Figurska & Wachowicz, 2020a, 2020b). W szczególności Facebook ksiąźnicy okazał się bogatym źródłem informacji o jej działalności. W przeciwieństwie do bibliotecznej strony internetowej, nie usuwano z niego kolejnych komunikatów, ani nie zastępowano ich innymi obwieszczeniami. Posty na Facebooku ułożone są w porządku chronologicznym, co ułatwia uporządkowanie kolejnych etapów działalności biblioteki. Informacje zaczerpnięte z Facebooka ksiąźnicy zostały uzupełnione wpisami dostępnymi w *Kronice PBW w Łodzi*. One również zostały zamieszczone w porządku chronologicznym, ale odnosiły się do wybranych przedsięwzięć biblioteki i jej pracowników (np. ich publicznych wystąpień, wystaw, eventów biblioteki), jak również informacjami spoza ksiąźnicy (m.in. projektami ministerialnymi i zmianami legislacyjnymi dotyczącymi oświaty).

Do badań wykorzystano metody: analizy i krytyki piśmiennictwa (źródeł), badania dokumentów, heurystyczne (porównawczą), statystyczne¹.

Wybrany przez autorki zasięg chronologiczny badania jest uwarunkowany zmianami organizacyjno-prawnymi, jakie zaszły w funkcjonowaniu biblioteki w związku z wprowadzaniem zaleceń rządowych dotyczącymi pandemii COVID-19 oraz decyzjami władz samorządowych, które doprowadziły do włączenia ksiąźnicy do zespołu placówek oświatowych. Za początek badanego okresu można więc uznać dzień 12 marca 2020 roku, gdyż dzień wcześniej na Facebooku PBW w Łodzi opublikowano komunikat informujący o tym, że w związku z rozwojem pandemii COVID-19, nastąpi zamknięcie działalności stacjonarnej biblioteki dla czytelników (Uwaga!, 2020a). Autorki postanowiły zakończyć swoje badania z dniem 31 sierpnia 2021 roku. Chciały

¹ Nazewnictwo i podział metod badawczych według Jerzego Apanowicza (2002, s. 61–81).

w ten sposób podsumować pewien „rozdział” w działalności biblioteki spowodowany faktem włączenia PBW w Łodzi z dniem 1 września 2021 roku w struktury Centrum Rozwoju Edukacji Województwa Łódzkiego w Łodzi².

W artykule przyjęto chronologiczny opis działalności PBW w Łodzi. Został on zarysowany w wydanym w 2020 roku artykule Katarzyny Figurskiej i Moniki Wachowicz (2020b), które omawiając funkcjonowanie PBW w Łodzi od marca 2020 do września 2020 roku podzieliły ją na 3 etapy różniące się pomiędzy sobą formą działalności i sposobem realizacji zadań biblioteki. Wy różniły mianowicie: działalność zdalną (marzec–maj 2020); podstawową działalność stacjonarną połączoną z kontynuacją usług zdalnych (maj–sierpień 2020), rozszerzoną działalność stacjonarną wraz z dalszym rozwojem usług dostępnych w sieci (od września 2020–). Uzupełniając ten podział należy dodać 3 kolejne etapy funkcjonowania ksiąźnicy obejmujące: ponowne ograniczenie działalności stacjonarnej na rzecz zdalnej formy realizacji zadań – od połowy listopada 2020 do połowy lutego 2021 roku, ponowne jej rozszerzenie – od połowy lutego 2021 do końca maja 2021 roku oraz pełny powrót do realizacji zadań dla czytelników w siedzibie biblioteki – na początku czerwca 2021 do końca sierpnia 2021 roku³.

Warto dodać, że przyjęte w artykule etapy działalności biblioteki mają na celu jedynie wyznaczenie pewnych ram chronologicznych zachodzących w niej zmian. Nie było zadaniem autorek wartościowanie działalności ksiąźnicy w zależności od sposobu jej funkcjonowania i ustalenie wyższości stacjonarnej lub zdalnej formy realizacji jej statutowych powinności. Dążono jednak do odpowiedzi na pytanie o to, które statutowe zadania biblioteka zdołała zrealizować na przestrzeni ostatniego półtora roku, w jaki sposób prowadzona była działalność ksiąźnicy oraz jakie usługi znalazły się w jej ofercie.

Zadania statutowe Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Łodzi a działalność ksiąźnicy

Zadania statutowe PBW w Łodzi mają charakter obligatoryjny albo fakultatywny. Zgodnie ze *Statutem Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. Prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi* (zwanym dalej *Statutem PBW w Łodzi*) do jej zadań obowiązkowych należą:

² Zgodnie z (Uchwała nr XXXIV..., 2021).

³ Warto podkreślić, że przyjęty podział ma charakter umowny, a ustalone granice mają charakter wyodrębnionych, ale „płynnie” przenikających się czasookresów działalności PBW w Łodzi.

1. Gromadzenie, opracowywanie, ochrona, przechowywanie i udostępnianie użytkownikom materiałów bibliotecznych, w tym dokumentów piśmienniczych, zapisów obrazu i dźwięku oraz zbiorów multimedialnych.
2. Organizowanie i prowadzenie wspomagania:
 - a. szkół i placówek w realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych, w tym w wykorzystywaniu technologii informacyjno-komunikacyjnej,
 - b. bibliotek szkolnych, w tym w zakresie organizacji i zarządzania biblioteką szkolną.
3. Prowadzenie działalności informacyjnej i bibliograficznej.
4. Inspirowanie i promowanie edukacji czytelniczej i medialnej.
5. Wykonywanie zadań w zakresie spraw obronnych i bezpieczeństwa publicznego (Statut..., 2013).

Wśród zadań fakultatywnych łódzkiej ksiąźnicy pedagogicznej znalazła się możliwość prowadzenia działalności wydawniczej oraz organizowania i realizacji zadań edukacyjnych i kulturalnych, w szczególności otwartych zajęć edukacyjnych, lekcji bibliotecznych i spotkań autorskich (Tamże).

Zgodnie z wymienionymi w artykule zadaniami statutowymi, można stwierdzić, że PBW prowadziła szeroko zakrojoną działalność dokumentacyjną i informacyjną, co jest zgodne z jej wpisem w dostępnej online Bazie Internetowej REGON⁴. Ponadto ksiąźnica miała obowiązek lub mogła prowadzić działalność bibliograficzną, edukacyjną, instrukcyjno-metodyczną, kulturalną, popularyzatorską, wydawniczą⁵ oraz związaną z obronnością i bezpieczeństwem

⁴ Nomenklatura odnosząca się do przeważających rodzajów działalności PBW w Łodzi według Polskiej Klasyfikacji Działalności (zwanej dalej PKD) (Kody PKD, 2007). Jako przeważającą formę działalności biblioteki w Bazie Internetowej Regon podano kod PKD: „91.01.A – Działalność bibliotek”. (Pedagogiczna Biblioteka..., 2021) Podklasa PKD: „91.01.A – Działalność bibliotek” zawiera: „dokumentacyjną i informacyjną działalność bibliotek wszystkich rodzajów, czytelnicy, pomieszczeń do odsłuchiwania i oglądania, świadczą one dla ogółu społeczeństwa lub specjalnych grup odbiorców, takich jak: studenci, naukowcy, nauczyciele, członkowie: gromadzenie zbiorów, katalogowanie zbiorów, wypożyczanie i przechowywanie książek, map, periodyków, filmów, płyt, taśm, prac artystycznych itp., wyszukiwanie informacji z posiadanych zbiorów itp. oraz przechowywanie zdjęć i filmów przez biblioteki i usługi z tym związane”. (PKD 91.01.A..., b.r.)

⁵ Nomenklatura odnosząca się do pozostałych rodzajów działalności PBW w Łodzi według *Ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach* (2019).

narodowym⁶, co znalazło bezpośrednie odzwierciedlenie w obligatoryjnych i fakultatywnych zapisach statutowych placówki.

Gromadzenie, opracowywanie, ochrona, przechowywanie i udostępnianie użytkownikom materiałów bibliotecznych

Należy stwierdzić, że w okresie od marca 2020 do końca sierpnia 2021 roku niemal nieustannie realizowana była polityka gromadzenia, opracowania i udostępniania zbiorów czytelnikom PBW w Łodzi. Niewielki wyjątek od tej zasady stanowił okres od 12 marca do 5 maja 2020 roku, kiedy zaniechano stacjonarnego udostępniania zbiorów (Uwaga!, 2020a). Możliwość wypożyczenia i zwrotu książek oraz materiałów audiowizualnych w siedzibie biblioteki przywrócono czytelnikom z dniem 6 maja 2020 roku (Uwaga! Od 6 maja..., 2020b; Uwaga! Otwieramy..., 2020c). Warto zauważyć, że wprowadzony w połowie marca 2020 roku zakaz stacjonarnego udostępniania zbiorów nie miał charakteru bezwzględnie obowiązującego, gdyż nadal istniała możliwość korzystania z zasobów cyfrowych udostępnianych przez bibliotekę za pośrednictwem e-czytelni IBUK LIBRA Wydawnictwa Naukowego PWN. O możliwości wykorzystania kodów do tej wirtualnej czytelni przypomniano wielokrotnie na bibliotecznym Facebooku łódzkiej księżnicy⁷.

Nieco inaczej kształtowała się możliwość korzystania ze zbiorów biblioteki na miejscu. Działalność czytelni była w ciągu ostatniego półtora roku kilkakrotnie zawieszana, w zależności od panujących obostrzeń związanych z pandemią COVID-19 (Wszystkich zainteresowanych..., 2020).

Wspomaganie szkół, placówek oświatowych i bibliotek szkolnych

W *Statucie PBW w Łodzi* określono sposoby realizacji zadania wspomagania szkół i placówek oświatowych w wypełnianiu ich obowiązków. Uznano, że będą one polegały na zaplanowaniu i przeprowadzeniu przez pracowników biblioteki działań stanowiących odpowiedź na potrzeby szkół lub placówek oświatowych, które będą zmierzały do poprawy jakości ich pracy oraz organizowaniu i prowadzeniu sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli, którzy w zorganizowany sposób współpracują ze sobą w celu doskonalenia swojej

⁶ W artykule omówiono realizację zadań statutowych, które wynikają z Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Rozporządzenie..., 2013).

⁷ Por. (Czy wiesz..., 2020).

pracy, szczególnie przez wymianę doświadczeń. W katalogu możliwych form wspomaganie mających wpływ na poprawę jakości pracy szkoły znalazły się:

- a. pomoc w diagnozowaniu potrzeb szkoły lub placówki,
- b. ustalenie sposobów działania prowadzących do zaspokojenia potrzeb szkoły lub placówki,
- c. zaplanowanie form wspomaganie i ich realizację,
- d. wspólną ocenę efektów realizacji zaplanowanych form wspomaganie i opracowanie wniosków z ich realizacji (Statut..., 2013, § 3 ust. 2 pkt 2).

Jednym z pierwszych pomysłów biblioteki na wspomaganie nauczycieli i rodziców w zdalnym nauczaniu było opracowanie zakładki *Zdalne nauczanie. Propozycje materiałów dydaktycznych i narzędzi dla nauczycieli* na stronie internetowej ksiąźnicy. Równolegle publikowano na Facebooku PBW w Łodzi cykl postów *Bibliotekarze-nauczycielom. Zaplanuj królewskie e-zajęcia*. Zarówno na stronie, jak i w wymienionych postach publikowano przykłady aplikacji internetowych, programów komputerowych oraz zbiory linków dla nauczycieli i rodziców zainteresowanych zdalnym nauczaniem. (Figurska & Wachowicz, 2020a, s. 3–4).

Kolejnym sposobem na dzielenie się wiedzą i doświadczeniem z regionalnym środowiskiem nauczycieli bibliotekarzy była organizacja webinarów we współpracy z Łódzkim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego w Łodzi. W ramach szkoleń zaznajamiano uczestników m.in. z tematyką biblioterapii, czy tworzeniem grafik do social mediów (Figurska & Wachowicz, 2020a, s. 6).

W okresie od marca 2020 do końca sierpnia 2021 roku w PBW w Łodzi odbywały się stacjonarne szkolenia i spotkania dla nauczycieli, ale były one organizowane w okresach ograniczonej transmisji wirusa COVID-19 (np. w dniu 24 września 2020 r. pracownik biblioteki Paweł Kowalczyk był prelegentem Dni Otwartych Wojewódzkiego Ośrodka Doskonalenia w Łodzi i zaprezentował zagadnienia nt. *Łódź filmowa – wykład o łódzkich plenerach uwiecznionych w polskich filmach*) (Program Dni Otwartych..., 2020).

Podsumowując, można powiedzieć, że pracownicy PBW realizowali zadanie wspomaganie szkół i placówek oświatowych w ich działalności głównie w formie zdalnej. W szczególności przybrało ono formę postów na Facebooku i wpisów na stronie internetowej oraz zdalnych webinarów realizowanych we współpracy z Łódzkim Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego. Nadal odbywały się okolicznościowe stacjonarne eventy w okresach

zmniejszonych zachorowań na COVID-19, czego wyrazem była współpraca biblioteki z Wojewódzkim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli m.in. w czasie kolejnej edycji dni otwartych organizowanych przez tę placówkę.

Prowadzenie działalności informacyjnej i bibliograficznej

Działalność informacyjna i bibliograficzna PBW w Łodzi była realizowana w kilku obszarach. Rozbudowywano aparat informacyjny biblioteki, tworzone tematyczne zestawienia bibliograficzne. Informowano w ten sposób o zbiorach i usługach biblioteki, jej ofercie szkoleniowej oraz propozycjach innych placówek oświatowych w tym zakresie, projektach, eventach PBW w Łodzi i innych podmiotów, popularyzowano czytelnictwo, szeroko rozumiane inicjatywy kulturalne i społeczne itp.

Zbiory PBW w Łodzi upowszechniano przede wszystkim za pomocą jej katalogów on-line dostępnych za pośrednictwem strony internetowej. Funkcjonują dwa odrębne cyfrowe katalogi łódzkiej ksiąźnicy pedagogicznej. Pierwszy z nich obejmuje całość książek i multimediów dostępnych w jednostce centralnej biblioteki w Łodzi oraz jej filiach, drugi ewidencjonuje kolekcję czasopism dostępnych w głównej siedzibie ksiąźnicy.

W zakładce „Zestawienia bibliograficzne”, dostępnej na stronie internetowej PBW w Łodzi, opublikowano w 2020 roku 63 zestawienia, a w bieżącym roku było ich 33⁸. W dużej mierze były to publikacje ze zbiorów ksiąźnicy.

Zbiory PBW w Łodzi popularyzowano na bibliotecznym Facebooku w postaci cyklu postów „Książka Tygodnia”. W okresie od 12 marca do 31 sierpnia 2021 roku ukazały się 73 posty z tego cyklu (wszystkie publikacje pochodziły ze zbiorów ksiąźnicy). Na Facebooku zamieszczono również okazjonalne zestawienia tematyczne poświęcone m.in. zagadnieniom związanym z ogrodnictwem (Prezentacja..., 2020), kropką (Z okazji Dnia Kropki..., 2020) itd.

Biblioteka informowała o propozycjach Ministerstwa Edukacji Narodowej w zakresie zdalnego nauczania, na jej stronie internetowej zamieszczono ofertę szkoleniową ośrodków doskonalenia nauczycieli z terenu województwa łódzkiego (Figurska & Wachowicz, 2020a, s. 3).

Propagowano zasoby Internetu, informujące o regulacjach prawnych dotyczących prawa autorskiego (m.in. w 2020 roku, z okazji Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich, zaproponowano czytelnikom wykorzystanie serwisów legalnakultura.pl oraz prawokultury.pl) (Z okazji Światowego Dnia..., 2020).

⁸ Stan na 15 października 2021. Por. (Zestawienia bibliograficzne..., [2021]).

Inspirowanie i promowanie edukacji czytelniczej i medialnej

Na Facebooku PBW publikowano posty mające na celu upowszechnianie kultury czytelniczej, m.in. informowano o stanie czytelnictwa w Polsce (Raport Biblioteki Narodowej za 2019 rok), promowano zbiory bibliotek cyfrowych (np. *National Emergency Library: Internet Archive*), przypomniano o świętach związanych z edukacją czytelniczą i medialną (m.in. Międzynarodowy Dzień Książki dla Dzieci) (Figurska & Wachowicz, 2020a, s. 4) lub innych, które były okazją do promowania literatury w ujęciu tematycznym, np. w 2020 roku z okazji Europejskiego Dnia Mózgu zaproponowano czytelnikom darmowe fragmenty książek dostępne na stronie księgarni psychologicznej *sensus.pl* (Dzisiaj mamy Europejski Dzień Mózgu, 2020). Zainicjowano i wdrożono publikowanie postów nt. literatury biblioterapeutycznej w cyklu „Biblioterapia w praktyce czyli nasze propozycje”, do wydawania którego zaproszono nie tylko pracowników PBW w Łodzi, ale również goszczących w niej praktykantów. (W bieżącym tygodniu..., 2021). Popularyzowano czasowe promocje wydawnictw i księgarni internetowych (bezpłatną pulę materiałów), np. w marcu 2020 roku sieć Empik udostępniła na 60 dni 13 tysięcy e-booków i audiobooków osobom, które podały adres swojej poczty internetowej (To może być przydatne..., 2020).

Organizowano kolejne edycje przedsięwzięć związanych z kształtowaniem pozytywnego wizerunku bibliotekarza, biblioteki oraz upowszechnianiem kultury czytelniczej w społeczeństwie. Były to zarówno inicjatywy własne księżniczki („Bibliotekarz na chodzie”, 2021⁹), jak i projekty ogólnopolskie („Tydzień Bibliotek”, 2020; „Tydzień Bibliotek”, 2021; „Narodowe Czytanie”, 2020¹⁰). Pierwsze i trzecie wydarzenie ze względu na swój plenerowy charakter przyjęło formę stacjonarną, natomiast drugie przybrało formułę zdalną postów na bibliotecznym Facebooku.

Prowadzenie działalności wydawniczej

W 2020 roku PBW w Łodzi nie zawiesiła prowadzonej przez siebie działalności wydawniczej. Ukazał się kolejny (24.) numer biuletynu informacyjnego PBW w Łodzi „Siglum” dostępnego w formie cyfrowej¹¹. Jak zwykle był on

⁹ W 2021 roku odbyła się 8. edycja imprezy dla bibliotekarzy i innych zainteresowanych osób „Bibliotekarz na Chodzie”. Tym razem w centrum zainteresowania uczestników spotkania znalazł się Park Helenów. Por. (8 [ósma] edycja..., 2021).

¹⁰ Akcja obejmowała wspólne czytanie „Balladyny” Juliusza Słowackiego przez pracowników PBW w Łodzi. Odbyła się w dniu 4 września 2020 roku w Parku im. ks. biskupa Michała Klepacza. Por. (Narodowe Czytanie Balladyny, 2020).

¹¹ Periodyk ukazuje się z reguły jeden raz do roku.

poświęcony zagadnieniom związanym z działalnością biblioteki oraz jej pracownikami w roku bieżącym i poprzedzającym publikację czasopisma. W periodyku zamieszczono 16 artykułów podzielonych na 3 kategorie: konferencje, praca dydaktyczna, varia. W dziale „praca dydaktyczna” znalazły się dwa artykuły, a w dziale „varia” jeden – w całości lub w części związane z problematyką dotyczącą pandemii. Artykuł Katarzyny Figurskiej i Moniki Wachowicz opisywał działalność PBW w Łodzi w okresie od marca do końca czerwca 2020. Druga z publikacji dotyczyła prowadzonego przez pracownice ksiąźnicy – Klubu Przyjaciół Biblioteki. W podsumowaniu tegoż artykułu znalazła się informacja świadcząca o tym, że organizatorki klubu pozostały w kontakcie z jego członkami i miały nadzieję na wznowienie działalności:

Niestety, pandemia COVID-19 wymusiła zawieszenie tak sprawnie działającej inicjatywy. Jednak jednymi z pierwszych czytelników po otwarciu PBW byli właśnie nasi Klubowicze, którzy długo zamknięci w domu, przyszl do nowy zapas lektur. Mamy nadzieję, że już niedługo będziemy mogli wznowić działalność KPB i zrealizować wiele interesujących pomysłów, które zaplanowałyśmy dla naszych aktywnych uczestników (Andrzejewska, Bartczak & Salska-Kopec, 2020, s. 26).

Artykuł autorstwa Jadwigi Kamary został zamieszczony w dziale „Varia”; stanowił zbiór informacji na temat wpływu zdrowego żywienia na profilaktykę zdrowotną (2020, s. 91–95).

Organizowanie i prowadzenie działalności edukacyjnej i kulturalnej, w szczególności otwartych zajęć edukacyjnych, lekcji bibliotecznych i spotkań autorskich

Stacjonarna oferta edukacyjna PBW w Łodzi była prowadzona w okresach obniżonej liczby zachorowań i obostrzeń pandemicznych. Świadczą o tym m.in. wpisy na Facebooku PBW w Łodzi. Prowadzono zarówno zajęcia w siedzibie ksiąźnicy, jak również w przedszkolach i szkołach z terenu Łodzi. W sposób stacjonarny przeprowadzono m.in. zajęcia edukacyjne w Przedszkolu Miejskim nr 17 w Łodzi (Wielki powrót Bolka!, 2021). W tej samej formie odbywały się zajęcia półkolonijne dostępne w ramach oferty wakacyjnej w 2020 i 2021 roku (Wakacje w PBW w Łodzi, 2021).

Biblioteka uczestniczyła w ogólnopolskich przedsięwzięciach kulturalnych oraz realizowała kolejne edycje własnych projektów. Włączano się w ustanowione przez sejm obchody patronów 2020 i 2021 roku. W 2020 roku na stronie internetowej PBW w Łodzi utworzono zakładkę „Portal Jan Paweł II”, która upowszechniała projekty edukacyjne i kulturalne poświęcone osobie Ojca

Świętego. (Figurska & Wachowicz, 2020a, s. 3). W 2021 roku opublikowano zakładkę „Portal Lem” zawierającą materiały, linki do serwisów zewnętrznych oraz informacje o przedsięwzięciach związanych z celebrowaniem setnej rocznicy urodzin Stanisława Lema (Portal Lem, 2021).

W cyklach postów zamieszczonych na bibliotecznym Facebooku popularyzowano wiedzę na temat Łodzi i Regionu Łódzkiego: *100 lat Województwa Łódzkiego; Łódź dla dociekliwych* oraz filmoznawczą: *Film na Weekend; Filmy, które każdy nauczyciel obejrzyć powinien*.

Biblioteczny Facebook stanowił infrastrukturę, która umożliwiła zorganizowanie kolejnych dwóch edycji Tygodnia Bibliotek (2020, 2021) oraz dała sposobność zorganizowania wirtualnej Nocy Muzeów w PBW w Łodzi. Za pośrednictwem postów biblioteka przyłączyła się do bieżącej i ubiegłorocznej akcji „Żonkile”, upamiętniającej powstanie w getcie warszawskim (Dołącz do akcji Żonkile..., 2020).

PBW w Łodzi przeprowadziła samodzielnie bądź we współpracy kilka konkursów dla uczniów, m.in. „Mój komiksowy (nie)przyjaciel z Koronawirusem w roli głównej” (Figurska & Wachowicz, 2020a, s. 5).

Wpływ pandemii COVID-19 na ofertę usług i sposób funkcjonowania Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi

Pandemia COVID-19, a w zasadzie towarzyszące jej obostrzenia i ograniczenie działalności stacjonarnej biblioteki, miały duży wpływ na oferowane przez nią usługi. W okresach wzmożonych zachorowań zachęcano do telefonicznego lub mailowego korzystania z usług informacyjnych biblioteki, zamawiania skanów materiałów ze zbiorów PBW w Łodzi, udostępniano kody do e-czytelni IBUK LIBRA. Po powrocie do działalności stacjonarnej starano się do minimum ograniczyć okres oczekiwania na wydanie publikacji w siedzibie biblioteki. W tym celu czytelnicy byli zawiadamiani np. o konieczności dokonania rezerwacji wypożyczanych książek i materiałów audiowizualnych lub przesłania ich listy wraz z sygnaturami na adres mailowy wypożyczalni lub pracowni multimedialnej. Wdrażano procedury bezpiecznego korzystania ze stacjonarnych usług biblioteki w warunkach pandemicznych (Uwaga! Otwieramy..., 2020c).

Podsumowanie

Pandemia COVID-19 wymogła na pracownikach PBW w Łodzi konieczność natychmiastowej zmiany sposobu realizacji zadań statutowych ksiąźnicy. Działalność biblioteki na rzecz czytelników początkowo przyjęła przede wszystkim

formę usług informacyjno-bibliograficznych realizowanych w formie cyfrowej lub telefonicznej, udostępniania kodów IBUK LIBRA itp. Następnie podjęto trud przywrócenia stacjonarnego wypożyczania zbiorów na zewnątrz, a później na miejscu. Ta ostatnia usługa była czasowo ograniczana lub wyłączana z powodu wzmożonej liczby zachorowań na COVID-19. Rozwijano cyfrowe kanały komunikacji biblioteki z czytelnikiem. Nastąpił zwłaszcza dalszy rozwój bibliotecznego Facebooka jako kanału informacyjnego ksiąźnicy. Opracowano nowe (lub rozwijano dotychczasowe) formy zdalnego wspierania szkół i placówek oświatowych w realizacji ich zadań, np. w postaci cykli postów na Facebooku, zakładek na stronie internetowej i wpisów na blogu biblioteki. Prowadzono webinary i występowano stacjonarnie na szkoleniach, dniach otwartych itp., organizowanych przez placówki doskonalenia nauczycieli w okresach obniżonych wzrostów zachorowań. W miarę możliwości przeprowadzano stacjonarnie czytelnicze, edukacyjne i kulturalne imprezy plenerowe, a zdalnie kontynuowano udział w eventach, które wcześniej były realizowane w budynku biblioteki.

Zdaniem autorek, pandemia COVID-19 zmodyfikowała sposób funkcjonowania PBW w Łodzi, ale dała ksiąźnicy nowe perspektywy rozwoju wynikające chociażby z przyspieszonego wzrostu poziomu kompetencji cyfrowych jej pracowników.

Bibliografia

- Andrzejewska, Marzena, Bartczak, Iwona & Salska-Kopeć, Katarzyna (2020). Klub Przyjaciół Biblioteki. *Siglum*, **24**, 22–26.
- Apanowicz, Jerzy (2002). *Metodologia ogólna*. Gdynia. ISBN 83-910869-9-3.
- Czy wiecie, że nasza biblioteka wykupiła zasób e-książek w e-czytelnii IBUK Libra... (2020, 2 marca) Facebook Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi [post]. Pobrano 10.10.2021 r., z: <https://www.facebook.com/pbwlozdz/posts/10156925773280779>.
- Czy wiesz, że nasza biblioteka udostępnia czytelnikom nieodpłatnie e-booki w IBUKU Librze?... (2020, 1 kwietnia) Facebook Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi [post]. Pobrano 10.10.2021 r., z: <https://www.facebook.com/pbwlozdz/posts/10157020491025779>.
- Dołącz do akcji Zonkile (2020, 19 kwietnia) Facebook Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi [post]. Pobrano 10.10.2021 r., z: <https://www.facebook.com/pbwlozdz/posts/10157083663565779>.
- Dzisiaj mamy Europejski Dzień Mózgu (2020, 18 marca). Facebook Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi [post]. Pobrano 10.10.2021 r., z: <https://www.facebook.com/pbwlozdz/posts/10156971561450779>.
- Figurowska, Katarzyna & Wachowicz, Monika (2020a). COVID-19 nam niestraszny – działalność Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi z koronawirusem w tle. *Biuletyn EBIB*, **193**, 1–6. Pobrano 10.10.2021 z: <http://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/686/722>.

- Figurska, Katarzyna & Wachowicz, Monika (2020b). Covid-owy rok w PBW – działania pracowników po wybuchu pandemii COVID-19, *Siglum*, **24**, 18–21. Pobrano 10.10.2021 z: https://drive.google.com/file/d/110G55AmaE_hy6tb06qbnIwj04mWRJAKo/view
- Kamara, Jadwiga, Właściwe odżywianie jako jedna z form walki z COVID-19 – Czy dieta na odporność ma znaczenie w walce z koronawirusem?, *Siglum*, **24**, 91–95. Pobrano 10.10.2021 r., z: https://drive.google.com/file/d/110G55AmaE_hy6tb06qbnIwj04mWRJAKo/view
- Kody PKD (2007). W: Krajowy Rejestr Sądowy. Wyszukiwarka podmiotów w KRS (online). Pobrano 10.10.2021, z: <http://www.krs-online.com.pl/PKD.html>.
- Narodowe Czytanie Balladyny (2020, 4 września). Kronika Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi [wpis na blogu]. Pobrano 10.10.2021 r., z: <http://kronikapbwlodz.blogspot.com/2020/09/narodowe-czytanie-balladyny.html>.
- 8 [ósma] edycja Bibliotekarza na Chodzie – spaceru miłośników książek. (2021, 15 maja). Kronika Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi [wpis na blogu]. Pobrano 10.10.2021 r., z: <http://kronikapbwlodz.blogspot.com/2021/05/8-edycja-bibliotekarza-na-chodzie.html>
- Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi (2021). W: Baza internetowa Regon. Wyszukiwarka podmiotów gospodarki narodowej (online). Główny Urząd Statystyczny. Pobrano 10.10.2021, z: <https://wyszukiwarkaregon.stat.gov.pl/appBIR/index.aspx>.
- PKD 91.01.A – Działalność bibliotek (b.r.). W: Krajowy Rejestr Sądowy. Wyszukiwarka podmiotów w KRS (online). Pobrano 10.10.2021, z: <http://www.krs-online.com.pl/PKD-91-01-A-p619.html>
- Portal Lem (2021). Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi [strona oficjalna]. Pobrano 10.10.2021 r., z: http://pbw.lodz.pl/Portal_Lem.htm
- Prezentacja to rodzaj quizu/zagadek związanych z Ogrodnikami i Zimną Zośką... (2020, 11 maja). Facebook Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi [post]. Pobrano 10.10.2021 r., z: <https://www.facebook.com/pbwlodz/posts/10157148037335779>
- Program Dni Otwartych WODN w Łodzi 23–24 września 2020 (2020). Pobrano 10.10.2021 r., z: http://www.wodn.lodz.pl/wodn/images/dokumenty/aktualnosci/dniotwartewodn_2020_program.pdf
- Rozporządzenie MEN z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania bibliotek pedagogicznych, Dz.U. z 2013 r., poz. 369.
- Statut Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi uchwalony decyzją Rady Pedagogicznej PBW z dnia 4.07.2013 r. z późn. zm. (2013). W: Biuletyn Informacji Publicznej PBW w Łodzi (online). Pobrano 10.10.2021 z: <http://www.bip.pbw.lodz.pl/pages/main.php?id=21>
- To może być przydatne dla uczniów (2020, 24 marca). Facebook Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi [post]. Pobrano 10.10.2021 r., z: <https://www.facebook.com/pbwlodz/posts/10156992427825779>
- Uchwała nr XXXIV/450/21 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 27 sierpnia 2021 r. Biuletyn Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Łódzkiego w Łodzi (2021). Pobrano 26.09.2021, z: <https://bip.lodzkie.pl/files/u450.pdf>
- Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach, Dz.U. z 2019 r., poz. 1479 (tekst jednolity).
- Uwaga! (2020a). Facebook Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi [post]. Pobrano 10.10.2021 r., z: <https://www.facebook.com/pbwlodz/posts/10156951957875779>

Działalność Pedagogicznej Biblioteki...

- Uwaga! Od 6 maja 2020 r. Biblioteka wznowiła działalność (2020b). Facebook Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi [post]. Pobrano 10.10.2021 r., z: <https://www.facebook.com/pbwlozdz/posts/10157144329770779>
- Uwaga! Otwieramy naszą bibliotekę (2020c). Kronika Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi [wpis na blogu]. Pobrano 10.10.2021 r., z: <http://kronikapbwlozdz.blogspot.com/2020/05/otwarcie-naszej-biblioteki.html>
- W bieżącym tygodniu rekomendujemy baśń pt. „Brzydkie kaczątko” (2021, 15 lipca). Facebook Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi [post]. Pobrano 10.10.2021 r., z: <https://www.facebook.com/pbwlozdz/posts/10158216917670779>
- Wakacje w PBW w Łodzi (2021, 5 lipca). Facebook Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi [post]. Pobrano 10.10.2021 r., z: <https://www.facebook.com/pbwlozdz/posts/10158196964065779>
- Wielki powrót Bolka! (2021, 30 kwietnia). Facebook Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi [post]. Pobrano 10.10.2021 r., z: <https://www.facebook.com/pbwlozdz/posts/10158053723545779>
- Wszystkich zainteresowanych zapraszamy ponownie do Czytelni...(2020, 3 września). Facebook Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi [post]. Pobrano 10.10.2021 r., z: <https://www.facebook.com/pbwlozdz/posts/10157485187735779>
- Z okazji Dnia Kropki... (2020, 15 września). Facebook Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi [post]. Pobrano 10.10.2021 r., z: <https://www.facebook.com/pbwlozdz/posts/10157514335995779>
- Z okazji Światowego Dnia Książki i Praw Autorskich... (2020, 23 kwietnia). Facebook Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi [post]. Pobrano 10.10.2021 r., z: <https://www.facebook.com/pbwlozdz/posts/10157095690405779>
- Zestawienia bibliograficzne ([2021]). Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi [strona oficjalna]. Pobrano 10.10.2021 r., z: http://pbw.lodz.pl/zestawienia_bibliograficzne.htm

Activities of the Pedagogical Regional Library of prof. Tadeusz Kotarbiński in Łódź during the pandemic

ABSTRACT: The article presents the activities of the Pedagogical Regional Library of prof. Tadeusz Kotarbiński in Łódź from March 12, 2020 to August 31, 2021. The main goal was to indicate the ways and forms of carrying out the Library's tasks during the pandemic, and to adapt its services to restrictions.

KEYWORDS: pedagogical library, COVID-19, pandemic, social media, Facebook